

Balené vody a reklama

František Kožíšek
Státní zdravotní ústav Praha

*Konzultační den Hygieny životního prostředí
Praha 24.11.2009*

Nové kompetence OOVZ (KHS), dané zákonem č. 36/2008 Sb.

- Zákon 36/2008 Sb. novelizoval zákon o ochraně spotřebitele, zákon o regulaci reklamy ad.
- Zakazuje užívat nekalé, klamavé a agresivní obchodní praktiky vůči spotřebiteli a definuje je
- „Dozor nad dodržováním povinností... pokud jde o prodej výrobků a poskytování služeb, které jsou upraveny zákonem o ochraně veřejného zdraví, provádějí KHS“ (§ 23 ZOOS)
- Dozor nad dodržováním povinností na úseku potravinářských výrobků... provádí SZPI (ale u vod distribuovaných watercoolery ?... KHS?)

Zákon č.634/1992 Sb. OOS v platném znění

➤ Co je klamavá obchodní praktika?

„§ 5

Klamavé obchodní praktiky

- (1) Obchodní praktika je klamavá,
- a) je-li při ní užit nepravdivý údaj,
 - b) je-li důležitý údaj sám o sobě pravdivý, ale může uvést spotřebitele v omyl vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl užit,

„Příloha č. 1 k zákonu č. 634/1992 Sb.

Klamavé obchodní praktiky

Obchodní praktiky jsou vždy považovány za klamavé, pokud podnikatel

- k) uvádí nesprávné údaje o povaze a míře rizika pro osobní bezpečnost spotřebitele nebo jeho rodiny, pokud si jeho výrobek nekoupí nebo nevyužije jím nabízenou službu,

Posuzování klamavých obchodních praktik

- **Není vždy jednoznačné**
- **Nutno trénovat**
- **Pokud je obchodní praktika klamavá hraničním způsobem a nelze ji prokázat, lze působit osvětou**

Pije se vám lépe, když víte, co pijete

Proč pít balenou minerální a pramenitou vodu:

1. Pochází z jasně určených chráněných a nekontaminovaných podzemních zdrojů.
2. Je přirozeně mikrobiologicky čistá a není upravována žádnými chemikáliemi.
3. Podléhá přísnějším limitům například pro obsah dusitanů a organických látek, než voda z kohoutku. Vědecké studie prováděné i v České republice uvádí, že povrchové vody, ze kterých je vyráběna většina vody z kohoutku, mohou obsahovat zbytky hormonů a léčiv.
4. Její přirozenou součástí jsou látky prospěšné pro lidský organismus.
5. Má jasné složení, které je uváděno na etiketě.
6. Splňuje nároky současného životního stylu – je kdykoliv a kdekoliv po ruce v garantované stabilní kvalitě.
7. Je možné vybrat si z různých druhů podle chuti, zdravotního stavu a věku.
8. Kvalitu neovlivňuje lokální vodovod neznámého stavu. Ze zastaralých vodovodů se mohou do vody uvolňovat nebezpečné látky, například olovo, vinylchlorid, hliník a některé organické látky.
9. Platí se pouze za skutečnou spotřebu, nikoliv za úniky vody způsobené nekvalitním potrubím.
10. Lze ji pít hned, není třeba ji před konzumací „odtočit“ a nechat „odstát“.

Svaz minerálních vod

Detailní informace najdete na stránkách Svazu minerálních vod www.pijtezdravovoudu.cz.

Nedávná reklama SMV

Pije se vám lépe, když víte, co pijete

Proč pít balenou minerální a pramenitou vodu:

1. Pochází z jasně určených chráněných a nekontaminovaných podzemních zdrojů.
2. Je přirozeně mikrobiologicky čistá a není upravována žádnými chemikáliemi.
3. Podléhá přísnějším limitům například pro obsah dusitanů a organických látek, než voda z kohoutku. Vědecké studie prováděné i v České republice uvádí, že povrchové vody, ze kterých je vyráběna většina vody z kohoutku, mohou obsahovat zbytky hormonů a léčiv.
4. Její přirozenou součástí jsou látky prospěšné pro lidský organismus.
5. Má jasné složení, které je uváděno na etiketě.

Nedávná reklama SMV

5. Má jasné složení, které je uváděno na etiketě.
6. Splňuje nároky současného životního stylu – je kdykoliv a kdekoliv po ruce v garantované stabilní kvalitě.
7. Je možné vybrat si z různých druhů podle chuti, zdravotního stavu a věku.
8. Kvalitu neovlivňuje lokální vodovod neznámého stavu. Ze zastaralých vodovodů se mohou do vody uvolňovat nebezpečné látky, například olovo, vinylchlorid, hliník a některé organické látky.
9. Platí se pouze za skutečnou spotřebu, nikoliv za úniky vody způsobené nekvalitním potrubím.
10. Lze ji pít hned, není třeba ji před konzumací „odtočit“ a nechat „odstát“.

Svaz minerálních vod

Detailní informace najdete na stránkách Svazu minerálních vod www.pijtezdravouvodu.cz.

Pochází z jasně určených chráněných a nekontaminovaných zdrojů

- Vyhlašování „chráněných“ zdrojů: PMV ano, PV ne (kritika EK)
příklad?
- Kontaminace nemusí být pouze anthropogenní, ale i přírodní (arsen, beryllium, uran ad.)
- Využívání zdrojů trvale udržitelným způsobem?

Je přirozeně mikrobiologicky čistá...

- Ve zdroji ? – většinou ano
- V lahvi ? – většinou asi ne
- Cizorodé organismy (ze zdrojů, z výroby či z distribuce - watercoolery)
- studie Švýcarsko (2000): ve 63 vzorcích 29 druhů PMV byla metodou PCR zjištěna ve 21 vzorcích (33%) přítomnost sekvence Norwalk virů
- studie SRN (1992): při kontrole balených PMV v SRN izolovali v 25-40 % stafylokoky a 35 % z nich byl *S. aureus*

... a není upravována žádnými chemikáliemi

- K úpravě PMV a PV lze použít vzduch obohacený ozonem (obsah není omezen) a další nespecifikované postupy, které odstraňují nestabilní nebo nežádoucí součásti (As, Ni, Be, Mn, Fe, S ad.), ale nemění charakteristické složení vody
- + další postupy (??)
- Studie z Itálie (2004): 20 % ze 74 vzorků PMV obsahovalo halogenované těkavé organické látky... KDE MĚLY SVŮJ PŮVOD ?

Podléhá přísnějším limitům např. pro obsah dusitanů a organických látek, než voda z kohoutku

- Ano z hlediska (některých) chemických ukazatelů, ale ne všech a některé chemické ukazatele přírodního původu (As, B atd.) nebyly donedávna vůbec u PMV regulovány
- Ne z hlediska mikrobiologických ukazatelů
- Podléhá také přísnější (častější) kontrole? Denní kontrola („krácený rozbor“) srovnatelná s velkými vodovody. Kontrola v rozsahu úplného rozboru srovnatelná s malými vodovody (PMV – 1 x ročně).

Vědecké studie prováděné i v ČR uvádí, že povrchové vody, ze kterých je vyráběna většina vody z kohoutku, mohou obsahovat zbytky hormonů a léčiv

- Ano – povrchové vody na dolních tocích řek ovlivněné odpadními vodami
- V ČR asi 54 % zdrojů povrchových vod („velká většina“), většina z vodárenských nádrží na horních tocích řek, bez ovlivnění odpadními vodami
- O které „vědecké studie prováděné v České republice“ se jedná? O jednu studii doc. Pačese z roku 2004 (resp. < 2004) zaměřenou na povrchové toky v Praze...
(http://www.pijtezdravouvodu.cz/files/Estrogeny_Paces.pdf)

Vědecké studie prováděné i v ČR uvádí, že povrchové vody, ze kterých je vyráběna většina vody z kohoutku, mohou obsahovat zbytky hormonů a léčiv

- Relevance této studie pro pitnou vodu v Praze?
Minimální!

Fachbeiträge

Bestimmung von Einzelöstrogenen im Oberflächenwasser des Einzugsgebietes der Stadt Prag (Tschechische Republik)

Giulio Morteani, Peter Möller, Lorenz Eichinger, Christine Preinfalk, Tomas Paces

Kurzfassung

Die Entfernung der steroiden Hormone aus dem Wasser-

Gesamtöstrogene, im Stadtbereich steigen die Werte auf 3,8 ng/l an. In den Kläranlagen wird das natürliche Östro-

Její přirozenou součástí jsou látky prospěšné pro lidský organismus

- ...stejně jako u pitné vody
- Ale PMV jich většinou obsahují příliš mnoho na to, aby je šlo bez omezení konzumovat

Má jasné složení, které je uváděno na etiketě

- Znamená to snad, že pitná voda má „nejasné“ složení?
- SMV prosadil, že na etiketě není povinně uváděno skoro nic (jen CO₂ + „charakteristické složky vody“, které si určuje sám výrobce) a pokud je, jedná se o cca 10 ukazatelů
- Na informace o obsahu ostatních látek v balených vodách nemá spotřebitel právo
- U pitné vody má ze zákona právo na informace o aktuálních výsledcích rozborů vody

Má jasné složení, které je uváděno na etiketě

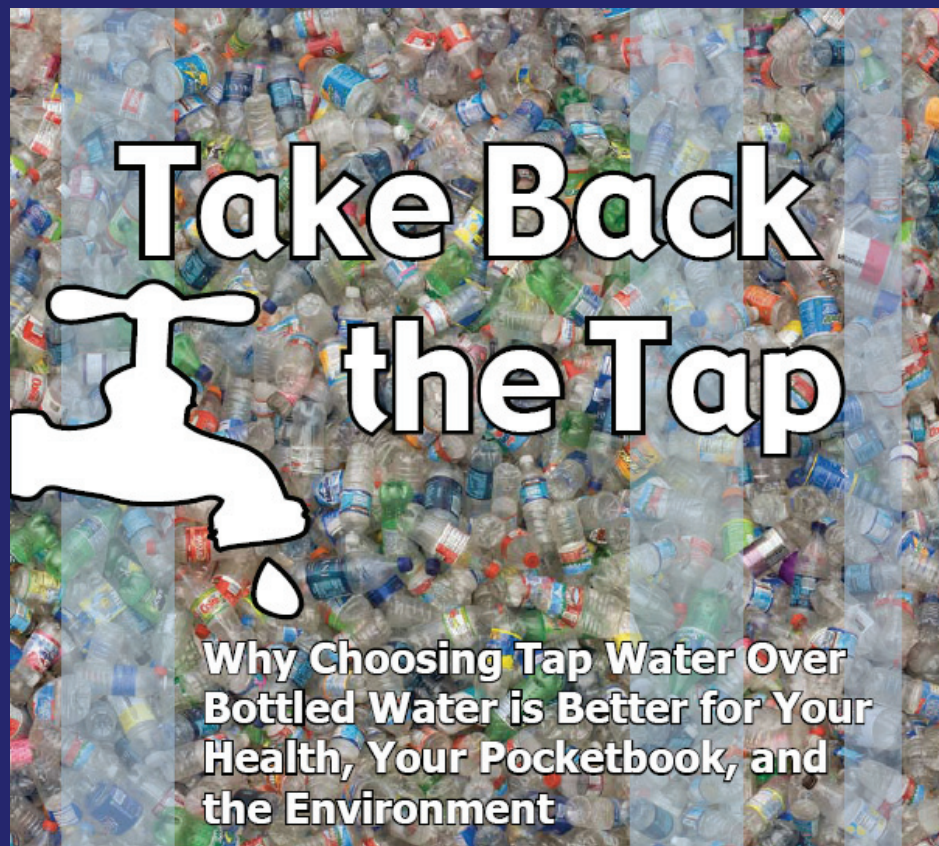
- I jasné složení uvedené na etiketě budí někdy rozpaky:
- U známé české PMV poklesl mezi lety 1993-2008 obsah jednoho z klíčových prvků z cca 280 mg/l na cca 180 mg/l (podle údajů na etiketě)...?
- Lázeňský zákon (č. 164/2001 Sb.) obecně požaduje, aby zdroj minerální vody byl stabilní. Příloha č. 1 k vyhlášce č. 423/2001 Sb. (vyhláška o zdrojích a lázních) ke stabilitě zdrojů minerálních vod uvádí: „Přírodní minerální vody se hodnotí ... jako stabilní, pokud jejich teplota, celková mineralizace a obsah volného CO₂ kolísá pouze v rámci přirozených výkyvů (zpravidla ne více než ± 20 %)...“
- Starší hydrogeologická literatura uváděla toleranci stability do 10% a nedávná zpráva francouzské Agentury pro bezpečnost potravin (AFSSA) ke stabilitě zdrojů uvádí, že „...obvykle přijímaná tolerance ± 10 % je relevantní tak pro vodu s celkovou mineralizací 300-500 mg/l, ale tato hodnota je už příliš vysoká pro vody s celkovou mineralizací nad 800 mg/l“

Splňuje nároky současného životního stylu – je kdykoli a kdekoli po ruce v garantované stabilní kvalitě

- Ano, lépe být spatřen spěchající do práce s lahví perlivé pramenité vody než s lahví branického piva...
- Jak asi vypadá Svazem minerálních vod „garantovaná stabilní kvalita“ z hlediska mikrobiologie?
- Někdy může být po ruce i v nevyhovující kvalitě (osobní nedávná zkušenost)
- Současný životní styl je stále více „zelený“ (trvale udržitelný život, ochrana ŽP) – z tohoto pohledu však balené vody současné nároky nesplňují

Splňuje nároky současného životního stylu...

- Na plastové obaly se ve světě ročně spotřebuje 50 milionů barelů ropy, což je jen o pár milionů méně, než spotřebuje celá česká ekonomika
- + doprava
- atd.

Je možné vybrat si z různých druhů podle chuti, zdravotního stavu a věku

- Podle chuti ano
- Kdo poradí, jakou vodu si (ne)vybrat podle zdravotního stavu? Výrobci??
- Kdo (mimo výrobce) pozná, jak se která voda hodí (jaké je složení), když na etiketě může být jen minimum informací?

Kvalitu neovlivňuje lokální vodovod neznámého stavu. Ze zastaralých vodovodů se mohou do vody uvolňovat nebezpečné látky, např. olovo, vinylchlorid, hliník a některé organické látky

- Vodovody většinou nebývají v neznámém stavu. Podle povinné evidence majetku mají vodárenské společnosti zmapován materiál a stav sítí. I kdyby byla nějaká větev neznámého stavu (druh materiálu a jeho stav), pravidelné rozbory vypovídají o tom, jak se tento stav projevuje na kvalitě vody.
- Olovo – ano, ale ne z veřejné části vodovodu, ale hlavně z vnitřního vodovodu (< 5 % domů)
- Vinylchlorid ?? Hliník ze starého potrubí (?) – nesmysl.

... se mohou do vody uvolňovat nebezpečné látky...

- Jaké nežádoucí a nebezpečné látky se uvolňují do balené vody z plastových obalů?

Environ Sci Pollut Res
DOI 10.1007/s11356-009-0107-7

AREA 6 • PERSISTANT ORGANIC POLLUTANTS • RESEARCH ARTICLE

Endocrine disruptors in bottled mineral water: total estrogenic burden and migration from plastic bottles

Martin Wagner • Jörg Oehlmann

Platí se pouze za skutečnou spotřebu, nikoliv za úniky vody způsobené nekvalitním potrubím

- Pitná voda se platí na základě skutečné spotřeby – jistěže jsou ale v její ceně zahrnuty i náklady na výrobu a distribuci vody nefakturované
- Ani pitím 5 litrů balené vody za den si člověk finančně moc nepomůže, protože dalších min. 100 litrů spotřebuje na různé jiné účely v domácnosti
- Pokud by spotřebitel i na tyto jiné účely používal jen balenou vodu, rovněž by si finančně nepomohl...
- V ceně balené vody platím také vedlejší náklady... např. na reklamu

Lze ji pít ihned, není třeba ji před konzumací „odtočit“ a nechat „odstát“

- Velmi relativní pojmy... Důvody odtáčení?
- Budeme-li chtít dosáhnout stejné mikrobiologické kvality některé balené vody jako má voda pitná, může se nám stát, že budeme muset „odtočit“ (vylít) třeba celý kamion této vody... a stejně ji nedosáhneme
- Nechám-li vodovodní vodu několik hodin odstát, dosáhnu max. doby zdržení vody od zdroje ke spotřebiteli několik málo dní nebo jen hodin
- Balená voda, kterou zakoupíme v obchodě, bývá obvykle „odstátá“ (skladovaná) v řádu týdnů až měsíců

Nedávná reklama SMV

**Pije se vám lépe,
když víte, co pijete**

**Proč pít balenou minerální
a pramenitou vodu:**

1. Pochází z jasně určených chráněných a nekontaminovaných

- SZPI se touto reklamou jako klamavou praktikou buď nezabývala nebo nezjistila porušení zákona (?)
- Reklamou se zabýval SOVAK a jeho právníci: výsledkem stažení reklamy z médií